

Sygn. akt I.Ca 194/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2019r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:		SSO Małgorzata Szostak – Szydłowska
Sędziowie:		SSO Elżbieta Cembrowicz SSO Agnieszka Kluczyńska (spr)
Protokolant:		sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2019 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **S.A. w B.**

przeciwko E. Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda (...) S.A. w B. od wyroku Sądu Rejonowego w Elku z dnia 19 marca 2019, sygn. akt I C 37/19

I. Zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. W pkt I wyroku w miejsce kwoty 11 970,48 zł (jedenaście tysięcy dziewięćset siedemdziesiąt złotych 48/100) wpisuje kwotę : „19 741,48 zł (dziewiętnaście tysięcy siedemset czterdzieści jeden złotych 48/100)”;
2. Uchyla pkt II wyroku.
3. W pkt III wyroku w miejsce kwoty 903,40 zł (dziewięćset trzy złote 40/100) wpisuje kwotę 3917,00 zł (trzy tysiące dziewięćset siedemnaście złotych).

II. Zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1289,00 zł (jeden tysiąc dwieście osiemdziesiąt dziewięć złotych) tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Małgorzata Szostak - Szydłowska SSO Agnieszka Kluczyńska SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz

Na uzasadnieniu brak podpisu

SSO Małgorzaty Szostak – Szydłowskiej,

bowiem od 01. 07. 2019r. przebywa na urlopie wypoczynkowym poza m. zam.

UZASADNIENIE

(...) spółka akcyjna z siedzibą w B. domagała się od E. Ł. zapłaty kwoty 19 741,48 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 15 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty. Nadto, wniosła o zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym z tytułu kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że poprzez podpisanie weksla w dniu 6 czerwca 2018 roku pozwana zobowiązała się do zapłaty w dniu 14 grudnia 2018 roku kwoty wskazanej w wekslu. Dnia 14 listopada 2018 roku strona powodowa zażądała wykupu weksla, jednak pozwana nie wykonała tego obowiązku. Weksel wystawiony zaś został przez pozwaną na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej przez (...) na podstawie umowy pożyczki nr (...) z dnia 4 czerwca 2018 roku.

W odpowiedzi na pozew E. Ł. reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 19 marca 2019 roku w sprawie sygn. akt I C 37/19 z powództwa (...) spółka akcyjna z siedzibą w B. przeciwko E. Ł. o zapłatę Sąd Rejonowy w Elku zasądził od pozwanej E. Ł. na rzecz strony powodowej (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. kwotę 11 970,48 zł z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 15 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty (pkt I); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (II); zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 903,40 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego (pkt III).

Sąd Rejonowy w Elku oparł swe rozstrzygnięcie w oparciu o następujący stan faktyczny i zważenia:

W dniu 4 czerwca 2018 roku E. Ł. zawarła z (...) umowę pożyczki nr (...). Na mocy wymienionej umowy (...) udzielił jej pożyczkę gotówkową w kwocie 18 000 zł. Na kwotę tą składała się Całkowita Kwota P. (suma wszystkich środków pieniężnych, nieobejmujących kredytowanych kosztów pożyczki, udostępnionych przez pożyczkodawcę) w kwocie 9 000 zł i Kredytowane Koszty P. w kwocie 9 000 zł. Kredytowane Koszty P. zostały przeznaczone na zapłatę kosztów należnych w dniu zawarcia umowy, tj. opłaty przygotowawczej w wysokości 129 zł, wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 7 771 zł i wynagrodzenia z tytułu przyznania usługi (...) w wysokości 1 100 zł. Pożyczka była oprocentowana według stałej stopy oprocentowania w wysokości 9,86% w skali roku. Została ona udzielona na okres 36 miesięcy, a jej spłata miała następować w 36 miesięcznych ratach w wysokości po 580 zł płatnych poczynając od 14 lipca 2018 roku. Całkowita kwota do zapłaty opiewała na sumę 20 880 zł. Zabezpieczenie spłaty należnych kwot (tj. całkowitej kwoty do zapłaty i odsetek maksymalnych za opóźnienie) stanowił podpisany przez E. Ł. weksel in blanco nie na zlecenie wraz z deklaracją wekslową. W deklaracji wekslowej E. Ł. upoważniła (...) spółka akcyjna z siedzibą w B. do wpisania w wekslu domicyliatu i uzupełnienia go na sumę odpowiadającą jej zadłużeniu z tytułu zawartej umowy m. in. gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu dłużniczki do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Wobec naruszenia postanowień umowy polegające na nie płaceniu zobowiązań umownych zgodnie z ustalonym kalendarzem spłat w dniu 14 listopada 2018 r. (...) spółka akcyjna z siedzibą w B. wypowiedziała umowę pożyczki i wezwała dłużniczkę do natychmiastowego uregulowania należności w kwocie 19 741,48 zł, w tym kwoty 19 710 zł z tytułu niespłaconej pożyczki i kwoty 31,48 zł z tytułu odsetek za opóźnienie. Tym samym pismem poinformowano E. Ł. o wypełnieniu weksla in blanco i wezwano ją do jego wykupienia w terminie 30 dni pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Weksel in blanco uzupełniono w ten sposób, że jako sumę wekslową płatną w dniu 14 grudnia 2018 roku wpisano kwotę 19 741,48 zł.

Sąd był uprawniony do badania treści stosunku podstawowego, tj. umowy pożyczki z dnia 4 czerwca 2018 roku, której zabezpieczenie stanowił weksel przedłożony w niniejszej sprawie. Przedmiotowa umowa pożyczki wypełniała definicję umowy o kredyt konsumencki w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 993, dalej zwana ukk) i stosować do niej należało wymogi wskazane w tej ustawie. Wskazane

w umowie pożyczki kredytowane koszty kredytu stanowiły zatem pozaodsetkowe koszty kredytu w rozumieniu art. 5 ust. 1 pkt 6a ukk. Dla umowy nr (...) tak ustalona maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu wynosiła 10239,04 zł ((9000 zł x 25%) + (9000 x (...) x 30%)). Zgodnie natomiast z art. 36a ust. 2 ukk, pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu w rozumieniu art. 5 ust. 1 pkt 6 ukk. Pozaodsetkowe koszty kredytu zawarte w umowie nr (...) nie mogły przekraczać kwoty 9000 zł i właśnie w tej wysokości zostały określone w umowie.

Podkreślenia wymaga, iż ustalenie, że pozaodsetkowe koszty kredytu określone w umowie mieszczą się w limicie określonym w art. 36a ukk nie wyłącza możliwości ich prawnej analizy także przez pryzmat innych norm prawa cywilnego. Zwrócić bowiem należy uwagę, że celem regulacji określonych w ustawie o kredycie konsumenckim jest ochrona konsumentów przed nadmiernym obciążaniem ich kosztami udzielonych kredytów, a nie przyznawanie pożyczkodawcy uprawnienia do naliczania opłat w maksymalnej przewidzianej przez tą ustawę wysokości bez względu na to czy poniósł on jakiegokolwiek koszty związane z zawarciem umowy pożyczki. W szczególności kontrola ta może być przeprowadzona przez pryzmat art. 385¹ § 1 k.c. W świetle przytoczonego przepisu, zakwestionować należy postanowienie ust. 1.4 lit. b umowy pożyczki, określające należne wynagrodzenie prowizyjne. Określono je bowiem na poziomie 7771 zł, co stanowi kwotę odpowiadającą 86% udostępnionego pożyczkobiorcy kapitału (9 000 zł). Podkreślenia wymaga, że jednocześnie z tytułu odsetek pozwana była zobowiązana do zapłaty kwoty 2880 zł, co stanowi 32% udostępnionego kapitału, a stopa odsetek określona została w wysokości 9,86%, a więc na poziomie bliskim maksymalnym odsetkom ustawowym. W ocenie Sądu, określenie prowizji na wskazanym poziomie, przy jednoczesnym oprocentowaniu umowy pożyczki w zbliżonej do maksymalnej wysokości, jest rażąco wygórowane i z tego powodu należy to postanowienie umowne uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i godzące w interes konsumenta. W toku procesu strona powodowa nie wskazała jakichkolwiek okoliczności, które uzasadniałyby przekonanie o racjonalności i celowości określenia prowizji właśnie na tak wysokim poziomie. Wziąć też należy pod uwagę, że suma kwot należnych z tytułu opłaty przygotowawczej, wynagrodzenia z tytułu przyznania (...) i wynagrodzenia prowizyjnego, stanowiących pozaodsetkowe koszty kredytu w rozumieniu art. 6a ust. 1 pkt 6a ukk, odpowiada wysokości maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu ustalonych w oparciu o art. 36 ust. 1 i 2 ukk. Prowadzi to do wniosku, że strona powodowa zastosowała w umowie automatyzm w ustalaniu wynagrodzenia prowizyjnego i przyjęła, że stanowi ono różnicę pomiędzy kwotą określoną w oparciu o art. 36a ukk a sumą kwot z tytułu innych niż prowizja pozaodsetkowych kosztów kredytu, co uzasadnia twierdzenie o pozbawieniu pożyczkobiorcy rzeczywistego wpływu na określenie treści tego postanowienia umownego. Mając na uwadze powyższe Sąd uznał roszczenia pozwu w zakresie kwoty określonej w ust. 1.4 lit. b umowy nr (...) za niezasadne, gdyż postanowienia umowy zobowiązującej pozwaną do zapłaty w/w kwoty są abuzywne i nie są dla niej wiążące (art. 385¹ § 1 i 2 k.c.). Sąd nie stwierdził natomiast podstaw do kwestionowania przez pryzmat art. 385¹ § 1 k.c. pozostałych świadczeń ubocznych określonych w ust. 1.4 umowy. Opłata przygotowawcza w kwocie 129 zł odpowiadała bowiem realnym kosztom czynności przygotowawczych do zawarcia umowy i nie była wygórowana. Natomiast usługa (...) stanowiła usługę dodatkową, przyznawaną na wniosek samego pożyczkobiorcy, a wynagrodzenie za jej udostępnienie było jednoznacznie określone w umowie. Mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że zasadnym jest żądanie pozwu w zakresie świadczenia głównego w części wynoszącej 11 970,48 zł, która to kwota stanowi różnicę pomiędzy żądaniem głównym pozwu (19741,48 zł), a kwotą wskazaną w ust. 1.4 lit. b umowy nr (...) (7771 zł), a w pozostałym zakresie to powództwo jako niezasadne należało oddalić. Zasądzono kwota świadczenia głównego mieści się w granicach zakreślonych w deklaracji wekslowej (k. 8). Weksel in blanco zabezpieczał bowiem całe zadłużenie z tytułu umowy nr (...), na które składały się: całkowita kwota do zapłaty 20880 zł oraz należne maksymalne odsetki za opóźnienie, liczone zgodnie z art. 481 § 2¹ k.c. za każdy dzień opóźnienia w płatności każdej z rat. Nadto wskazać należy, że w deklaracji wekslowej nie zawarto żadnych postanowień w przedmiocie oznaczenia o jaką datę płatności należy uzupełnić weksel in blanco. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach stanowił art. 100 k.p.c. Powództwo zostało uwzględnione jedynie częściowo. Strona powodowa wygrała proces w części wynoszącej w przybliżeniu 60%, a pozwana w części wynoszącej 40%. W takim też stosunku (60:40) należało zatem rozdzielić koszty procesu, tzn. pozwana winna zwrócić stronie powodowej 60% poniesionych przez nią kosztów procesu, a strona powodowa winna zwrócić pozwanej 40% poniesionych przez nią kosztów procesu.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł strona powodowa, w zakresie pkt I i III wyroku, zarzucając obrazę prawa materialnego, tj art. 385¹ kc poprzez błędną wykładnię skutkującą nieuzasadnionym przyjęciem że postanowienia umowy pożyczki określające pozaodsetkowe koszty kredytu są abuzywne, gdy tymczasem sformułowane są w sposób jednoznaczny i określają wynagrodzenie, co wyklucza kontrolę abuzywności oraz naruszenie art. 58 § 2 kc poprzez przyjęcie że pozaodsetkowe koszty kredytu są sprzeczne z zasadami uczciwości kupieckiej oraz prawami konsumenta oraz naruszenie art. 36 a Ustawy o kredycie konsumenckim poprzez odmowę zasądzenia całości kwot pozaodsetkowych kosztów kredytu podczas gdy koszty mieszczące się w limicie wprowadzonym przez ww przepis wyłączone są z możliwości badania czy stanowią niedozwolone postanowienia umowne.

W oparciu o powyższe apelujący wniósł o zmianę ww wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Odpowiedź na apelację złożyła pozwana domagając się jej oddalenia, uznając, że sąd rejonowy prawidłowo ocenił postanowienia umowy pożyczki w aspekcie abuzywności;

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja podlegała uwzględnieniu w całości.

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne sądu rejonowego, jednak rzeczywiście doszło w rozumowaniu sądu do naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. art. 385¹ kc.

W szerokiej literaturze przedmiotu ścierają się wprawdzie dwa stanowiska co do możliwości stosowania tej normy w odniesieniu do postanowień, które nie należą do essentialia negotii umowy, jednakże Sąd oczekający w sprawie niniejszej jest stanowiska, że należy tu podzielić argumentację prezentowaną przez część komentatorów oraz w orzecznictwie ETS, który definiuje główne świadczenia stron jako także postanowienia określające odpłatność za świadczenia charakterystyczne, choćby sama odpłatność nie należała do elementów charakteryzujących dany typ stosunku prawnego (por F Zoll Prawo Bankowe...Komentarz tom 2, wyd 2005r., do art. 109 pr bank). Niewątpliwie pozaodsetkowe koszty kredytu stanowią swego rodzaju formę odpłatności w zamian za kwotę pożyczonego kapitału. Zatem – należy kwalifikować je jako główne świadczenia stron – i tym samym nie podlegają one wykładni pod kątem abuzywności. Analizując treść umowy pożyczki stwierdzić należy, że zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny, tj nie pozostawiający jakichkolwiek wątpliwości co do ich wysokości.

Dodatkowo warto przywołać w tym miejscu argumenty wysuwane przez m.in. przez F. Zolla (vide: Prawo Bankowe, Komentarz), który wskazał, że **poza zakresem stosowania art. 385¹ kc** pozostają te postanowienia umowy, które jedynie odwzorowują treść przepisów prawa, choćby względnie wiążących – nie można bowiem wówczas uznać, że naruszają interesy konsumentów. Skoro zatem norma art. 36 a ustawy o kredycie konsumenckim ma charakter bezwzględnie obowiązujący a postanowienia umowy pożyczki w zakresie wyliczenia pozaodsetkowych kosztów kredytu stanowi jej odzwierciedlenie, to jasnym jest, że stosowanie art. 385¹ kc jest wyłączone. Stanowisko to jest zresztą odzwierciedleniem Dyrektywy 93/13/EWG który stanowi, że warunki umowy odzwierciedlające obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze (...) nie będą podlegały jej postanowieniom. Należy uznać, że postanowieniem określającym główne świadczenie jest postanowienie określające odpłatność za świadczenie charakterystyczne (cenę, wynagrodzenie) choćby sama odpłatność nie należała do elementów charakteryzujących dany typ stosunku (por. F. Zoll jw.).

Powyższe rozważania są koherentne również z zamierzeniami samego ustawodawcy. Sięgając bowiem do uzasadnienia projektu zmian w ustawie o kredycie konsumenckim (druk sejmowy VII kadencji, Nr 3460, s 21) można stwierdzić, że limit całkowitego kosztu kredytu z wyłączeniem odsetek nie może przekroczyć 100 % kwoty kredytu. Propozycja ta miała właśnie na celu ochronę interesów konsumentów. Dopiero przekroczenie powyższego limitu powoduje sankcję w postaci nienależnego świadczenia i po stronie kredytodawcy ex lege powstaje obowiązek ich zwrotu konsumentowi

na podstawie art. 405 kc w z w z art. 410 kc.(tak T. Czech „Limit pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego, artykuł Prawo Bankowe 2016/2/52-75).

Warto również odnotować że postanowienia określające główny przedmiot umowy wyjątkowo podlegać mogą kontroli , jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie; zatem sformułowania proste i zrozumiałe nie podlegają kontroli w aspekcie art. 385 (1) § 1 kc , bowiem konsument ma możliwość ocenić rozmiar swego zobowiązania (swojego świadczenia) i porównać oferty występujące na rynku ;

Powyższe rozważania prowadzi do konkluzji , że postanowienie umowy pożyczki obejmujące pozaodsetkowe koszty kredytu było zgodne z ustawą o kredycie konsumenckim i wiąże strony umowy (tak m.in. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 sierpnia 2018 roku , III Ca 686/18, Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 17 kwietnia 2019 roku , sygn. akt I Ca 159/19, Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 27 września 2018 roku II Ca 1127/18, Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 24 października 2018 roku, IV Ca 258/18, Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 26 lipca 2018 roku , II Ca 171/18, Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 26 kwietnia 2018 roku II Ca 574/18 – orzeczenia opublikowane w Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych).

W następstwie powyższego Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego wyroku w sposób szczegółowo opisany w pkt I , na podstawie art. 386 § 1 kpc.

Powyższy stan rzecz implikował konieczność zmiany orzeczenia o kosztach procesu przed sądem I instancji. O kosztach tych orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 kpc zasądając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3917 złotych, na którą złożyła się opłata od pozwu w wysokości 300 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 3600 zł, którego wysokość została ustalona w oparciu o treść § 2 pkt. 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku (Dz.U. z 2015 r, poz. 1804 ze zm.) i opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. zasądając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1289 zł, na którą złożyła się należna opłata od apelacji 389 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika (900 zł), którego wysokość została ustalona w oparciu o treść 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku (Dz.U. z 2015 r, poz. 1804 ze zm.).

SSO A. Kluczyńska SSO M. Szostak – Szydłowska SSO E. Cembrowicz